

STORTINGET

Representantforslag 143 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Audun Lysbakken og Karin Andersen

Dokument 8:143 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Audun Lysbakken og Karin Andersen om å legge til rette for rettsforfølging av mistenkte krigsforbrytere i Syria/Irak

---

Til Stortinget

Bakgrunn

Et grunnleggende folkerettslig prinsipp – slått fast i rettsoppgjørene etter andre verdenskrig og i internasjonale konvensjoner – er at det finnes forbrytelser av en så alvorlig karakter at alle verdens stater har et ansvar for å bidra til straffeforfølgning. For slike forbrytelser har nasjonale domstoler universell jurisdiksjon, det vil si jurisdiksjon som utelukkende er basert på forbrytelsens alvorlige karakter. Det er enighet om at dette omfatter folkemord, forbrytelser mot menneskeheten, krigsforbrytelser og tortur. Forbrytelser mot menneskeheten er regulert i straffeloven § 102, med en strafferamme på inntil 30 år. Straffeloven § 103 omhandler krigsforbrytelser mot en person. Den som i forbindelse med en væpnet konflikt begår overgrep mot en person, kan dømmes til 15 års fengsel eller inntil 30 år dersom forbrytelsen er grov. Norge er forpliktet gjennom Genèvekonvensjonene til å rettsforfølge «våre egne» mistenkte krigsforbrytere. FNs sikkerhetsråds resolusjon av 28. september 2001 (resolusjon 1373) pålegger også verdens stater å delta i kampen mot terrorisme og krigsforbrytelser.

I en rapport FN kom med tidligere i år, anslås det at 20 000 til 30 000 IS-krigere fortsatt er igjen i Irak og Syria etter krigshandlingene de siste årene. Ifølge PST be-

finder det seg rundt 30 nordmenn i Syria og Irak som har status som fremmedkrigere, men deres status og oppholdssted er ikke helt avklart (Dagsavisen 2. desember 2018).

Det er betydelige indikasjoner på at personer med IS-tilknytning har begått krigsforbrytelser. Flere kan være mistenkt for å ikke respektere det mest grunnleggende prinsipp i krigens folkerett, nemlig skille mellom sivile og stridende. De mistenkes for å stå bak angrep og drap på sivile, utenomrettslige henrettelser, tortur og ulovlig fengsling.

Regjeringen vil kun straffeforfølge de som kommer frivillig til Norge – resten kan gå fri

Regjeringen har vært tydelig på at den ikke vil iverksette en aktiv prosess for å forfølge norske statsborgere som er mistenkt for krigsforbrytelser i Syria og Irak, men kun vil straffeforfølge de som frivillig kommer til Norge. Statsminister Solberg sa 16. februar 2019 til NRK at:

«Nordmenn som har dratt til Syria for å krige for IS, skal få reise tilbake til Norge med barna sine, men må regne med å bli straffeforfulgt».

Utenriksminister Eriksen Søreide har videre uttalt at:

«Slik situasjonen er nå, er det ikke aktuelt å hente ut fremmedkrigere. Norske borgere i utlandet som ønsker konsulær bistand, må selv kontakte utenriksstjenesten. Alle norske borgere har rett til å reise inn i Norge. Det gjelder også fremmedkrigere og deres barn. Fremmedkrigere vil bli straffeforfulgt i Norge.» (Aftenposten 16. februar 2019).

Dersom mistenkte krigsforbrytere med norsk statsborgerskap ikke frivillig kommer til Norge, vil det kunne bety at de går fri. Dette svekker et av rettsstatens grunn-

leggende prinsipper om at mistenkte kriminelle skal straffeforfølges. Dersom mistenkte krigsforbrytere med norsk statsborgerskap ikke aktivt straffeforfølges av Norge, gis de mulighet til å re-gruppere seg i regionen og kan inngå i ytterligere radikale, ekstreme nettverk. Med en slik bakgrunn kan de så vende tilbake til Norge med norsk pass og være en betydelig risiko for Norge.

Fra et norsk sikkerhetsperspektiv antas derfor at det tryggeste for Norge er at de som utgjør en slik trussel, blir rettsforfulgt i Norge og soner dommen i norsk fengsel.

En norsk rettsprosess vil forhindre straffefrihet for dem med norsk statsborgerskap

Myndighetene i Syria og Irak fører noen rettsprosesser mot fremmedkrigere. Det er ikke klart om noen med norsk statsborgerskap eller oppholdstillatelse i Norge er blant disse. Det er heller ikke sannsynlig at det i etterkant av IS sin krigføring vil etableres et internasjonalt rettstribunal for å straffeforfølge aktører mistenkt for krigsforbrytelser i forbindelse med krigføringen i Syria og Irak de siste årene. Et slikt tribunal må nedsettes av FNs sikkerhetsråd, men fordi vetomaktene USA og Russland begge har vært involvert i krigføringen, vil disse landene høyst sannsynligvis nedlegge veto mot et slikt forslag.

Status for rettsoppjøret etter krigshandlingene i området per i dag er at de aller fleste i denne gruppen av mistenkte krigsforbrytere ikke vil straffeforfølges, dette gjelder også sannsynligvis dem med norsk statsborgerskap. For å forhindre at mistenkte krigsforbrytere med norsk statsborgerskap skal gå fri, er den eneste mulige løsning at Norge selv tar ansvaret for straffeforfølgning av disse.

FNs humanitære regionale koordinator Panos Moutzias sa i Dagsrevyen 19. april 2019 at hvert enkelt

medlemsland i FN må iverksette prosesser for å straffeforfølge mistenkte.

En mulig prosedyre for straffeforfølgning i utlandet av mistenkte krigsforbrytere med norsk statsborgerskap er at norsk politi identifiserer mistenkte. Deretter utstedes en internasjonal arrestordre som innebærer et samarbeid med politi i gjeldende land, samt Interpol. Ved pågrepelse av politi i et annet land vil Norge varsles og overta arrestmyndighet.

Målet med en norsk aktiv straffeforfølgning er å få forfulgt mistenkte krigsforbrytere som ellers ville gått fri. Norske myndigheter bør ikke fokusere på overføring til Norge av nordmenn som allerede er i en rettsprosess i Syria eller Irak. Overførsel av norske statsborgere som er mistenkt for krigsforbrytelser, må skje i samforståelse og samarbeid med lokale myndigheter.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen bidra til at personer med norsk statsborgerskap som kan mistenkes for krigsforbrytelser, eller medvirkning til krigsforbrytelser, i Syria/Irak, blir identifisert.
2. Stortinget ber regjeringen legge til rette for oppfølging av anmodningen fra FNs regionale koordinator om at mistenkte krigsforbrytere skal straffeforfølges i de respektive land hvor de har tilhørende statsborgerskap.
3. Stortinget ber regjeringen sikre at påtalemyndighetene har tilstrekkelige ressurser til å prioritere en rettsforfølgelse av norske statsborgere som er mistenkt for krigsforbrytelser i Syria/Irak.

25. april 2019

Petter Eide

Audun Lysbakken

Karin Andersen